

یادها - ۳۰

پرتو آفتاب

(خاطرات حضرت آیت الله حاج شیخ علی عراقچی)

www.ketab.ir

تدوین: عبدالرحیم ابادری

مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)

عنوان و نام پدیدآور: پرتو آفتاب (خاطرات حضرت آیت الله حاج شیخ علی عراقچی) / تدوین عبدالرحیم اباذری.
مشخصات نشر: تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س)، مؤسسه چاپ و نشر عروج، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری: ج. ۳۳۵ ص.

فروست: یادها: ۳۰.

شابک: 978-964-212-110-6 ISBN:

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه به صورت زیر نویس. نمایه.

موضوع: ۱. عراقچی، علی، ۱۳۰۶-۲. مجتهدان و علما -- ایران -- خاطرات.

۳. مجتهدان و علما -- ایران -- سرگذشتنامه.

شناسه افزوده: الف. اباذری، عبدالرحیم، ۱۳۳۹-، گردآورنده. ب. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س)، دفتر قم.
مؤسسه چاپ و نشر عروج.

رده بندی کنگره: ۲ الف ۵۵ / ۳ ع

رده بندی دیویی: ۲۹۷ / ۹۹۸

شماره کتابشناسی ملی: ۲۰۶۸۶۹۶

کد / م ۲۵۶۰

مؤسسه چاپ و نشر عروج

□ پرتو آفتاب (خاطرات حضرت آیت الله حاج شیخ علی عراقچی)

◆ تدوین: عبدالرحیم اباذری

◆ ناشر: چاپ و نشر عروج (وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س))

◆ چاپ دوم ۱۴۰۳

◆ شمارگان: ۵۰۰ نسخه

◆ قیمت:

101011000100022

پرتو آفتاب

• خیابان انقلاب، بین ۱۲ فروردین و فخر رازی، فروشگاه مرکزی، تلفن: ۶۶۲۰۴۸۷۳ - دورنگار: ۶۶۴۰۰۹۱۵

• خیابان انقلاب، تقاطع حافظ، فروشگاه شماره ۱۱، تلفن: ۶۶۷۰۱۲۹۷

• مراکز پخش: خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری، فروشگاه شماره ۲، تلفن: ۶۶۹۵۵۷۳۷

• حرم مطهر حضرت امام خمینی(س)، ضلع شمالی، فروشگاه شماره ۳، تلفن: ۵۵۲۰۳۸۰۱

• کلیه نمایندگیهای فروش در استانها

نشانی الکترونیکی: pub@imam-khomeini.ir

مقدمه

شنیدن و مطالعه تاریخ از زبان و قلم تاریخ‌سازان چنان شیرینی و لذتی دارد، که در انواع دیگر تاریخ‌نگاری‌ها کمتر می‌توان آن را تجربه کرد. پدیده انقلاب اسلامی که در دهه‌های چهل و پنجاه شمسی و به دست میلیون‌ها ایرانی و با رهبری امام خمینی شکل گرفت و به پیروزی رسید، رخدادی منحصر به فرد در تاریخ سرزمین ماست که سازندگانش هزاران هزار خاطره از فراز و فرود آن به حافظه سپرده‌اند و چنانچه آن خاطرات از سینه‌ها به صحیفه‌ها منتقل گردد، بخش بزرگی از تاریخ انقلاب اسلامی متولد شده است؛ تاریخی که شنیدنش لذت‌بخش است و شیرین.

گروه تاریخ مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س) با اعتقاد به پایه‌گذاری تاریخ‌نویسی انقلاب اسلامی بر دیده‌ها و شنیده‌های واقعی حاضران و ناظرانی که بار عظیم انقلاب را بر دوش کشیدند و دشواری‌ها و نامایمات جانفرسایی را در راه پیروزی آن بر جان خریدند، ضبط و ثبت خاطرات این تاریخ‌سازان را در شمار برنامه‌های اصلی خود گنجانده و بر آن است تا پس از تنظیم و تدوین آنها، با رعایت اصول علمی و

امانت‌داری و بدون هیچ‌گونه داوری، خیل عظیم مخاطبان در زمان حال و آینده را از جزئیات این بخش از تاریخ ایران بهره‌مند گرداند.

آنچه پیش روست خاطرات آیت‌الله حاج شیخ علی عراقچی است که در خلال آن ضمن مروری بر رخدادهای زندگی اجتماعی خود، از آشنایی خویش با امام خمینی در مقام یک طلبه، و نیز وقایعی از انقلاب اسلامی سخن گفته است. ایشان علاوه بر بازگویی گوشه‌هایی از تاریخ فعالیت‌های علمی، دینی و سیاسی روحانیت معاصر، نکته‌هایی را بر زبان رانده که اختصاصی اوست و در جای دیگری نمی‌توان آن‌ها را یافت. از این‌رو، چاپ و انتشار این اثر برای استفاده علاقه‌مندان و محققان مفید و مؤثر خواهد افتاد.

ضبط خاطرات آیت‌الله عراقچی توسط همکاران بخش خاطرات مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی دفتر قم انجام یافته و زحمت تدوین آن بر عهده حجت الاسلام والمسلمین عبدالرحیم اباذری بوده است که از همه آنان سپاس‌گزاری می‌شود. از آیت‌الله عراقچی نیز که دعوت مؤسسه را جهت بازگویی خاطراتشان پذیرفته‌اند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

گروه تاریخ

فهرست مطالب

۱	فصل اول: زندگی نامه
۱	تولد و خانواده
۲	دایی عارف و زاهد
۶	تحصیلات ابتدایی
۷	ورود به حوزه آخوند
۱۰	هجرت به قم
۱۰	اساتید در قم
۱۲	تدریس دروس حوزوی
۱۲	اجازه از مراجع
۱۳	جلسه درس اخلاق
۱۴	سفرهای تبلیغی
۱۵	تألیفات
۱۶	ازدواج و فرزندان
۱۹	فصل دوم: تاریخ حوزه، علمای همدان و دوران رضاخان
۱۹	قدمت حوزه همدان
۲۲	علمای همدان
۴۵	فرزندان آیت الله بنی صدر
۶۰	یهودیان در همدان

- کشف حجاب رضاخانی ۶۶
- تعطیلی روزه خوانی ها ۷۲
- برقراری امنیت ۷۴
- تخریب و تضعیف روحانیت ۷۵
- اهداف رضاخان ۷۸
- فلسفه سکوت حاج شیخ ۷۹
- علل گرایش به رضاخان ۸۱
- جنگ جهانی دوم ۸۴
- فصل سوم: دوران زعامت آیت الله بروجردی** ۸۷
- وضع معیشتی حوزه ۸۷
- خاطره‌ای از آیت الله حجت ۹۰
- خاطره‌ای دیگر ۹۳
- آیت الله بروجردی در وطن ۹۷
- هجرت آیت الله بروجردی به قم ۹۹
- حمایت همه بزرگان ۱۰۱
- خاطره دیگر ۱۰۲
- حضور بزرگان در بیت ۱۰۵
- بهبودی اوضاع ۱۰۷
- حواشی بیت آیت الله بروجردی ۱۰۸
- تحول در حوزه قم ۱۱۱
- ایجاد درس اخلاق در حوزه ۱۱۲
- تذکری از میرزا جواد آقا ۱۱۳
- خصوصیات آقای تهرانی ۱۱۵
- فعالیت های تقریبی ۱۱۶

۱۱۸	ولایتی های بی ولایت
۱۲۰	اعزام مبلغ به خارج
۱۲۱	اهتمام به آموزش زبان خارجی
۱۲۲	آیت الله بروجردی و درس فلسفه
۱۲۴	علامه و تدریس فلسفه
۱۲۷	آیت الله بروجردی و آیت الله کاشانی
۱۳۷	جبهه ملی ها و نهضتی ها
۱۴۰	آقای بروجردی و فدائیان اسلام
۱۵۲	نتیجه گیری و جمع بندی
۱۵۵	فصل چهارم: در محضر حضرت امام خمینی <small>رحمته الله علیه</small>
۱۵۵	اولین آشنایی با امام
۱۵۶	درس اخلاق امام
۱۵۹	روش تدریس اخلاق
۱۶۲	درس فلسفه امام
۱۶۵	درس اصول و فقه امام
۱۶۸	شیوه فقهی و اصولی امام
۱۷۱	مخالفت قول مشهور
۱۷۳	نبوغ و استعداد امام
۱۷۴	تندی های نمکین طلبگی
۱۷۷	تندی های سایر بزرگان
۱۷۹	ارتباط با شاگردان
۱۸۰	رفتار و کردار ظاهری
۱۸۲	شوخی های آقا مصطفی
۱۸۶	پیشگویی حاج شیخ از امام

- دوستان نزدیک امام ۱۸۶
- هم دوره های امام ۱۸۹
- مسافرت های تابستانی امام ۱۹۱
- رحلت آیت الله خوانساری در همدان ۱۹۵
- خاطره ای از آقای خوانساری ۱۹۷
- مرجعیت حضرت امام ۱۹۹
- غیرتی بودن امام ۲۰۲
- برگزیده خداوندی ۲۰۴
- فصل پنجم: دوران مبارزه با رژیم ستمشاهی ۲۰۷
- انجمن های ایالتی و ولایتی ۲۰۷
- خواب سیدرضا ۲۱۱
- اهتمام به هم فکری و اتحاد ۲۱۲
- ماجرای اصلاحات ارضی ۲۱۴
- حمایت بعضی از اصلاحات ارضی شاه ۲۱۹
- فضای سیاسی و اجتماعی آن ایام ۲۲۰
- فاجعه حمله به مدرسه فیضیه ۲۲۱
- سربازگیری طلاب ۲۲۶
- تأکید امام به ادامه حرکت ۲۲۸
- دلایل عدم همراهی در نهضت ۲۳۰
- دفع توهم ۲۳۴
- دستگیری امام و حمایت مجتهد علما ۲۳۹
- آزادی حضرت امام ۲۴۱
- دید و باز دیده ها ۲۴۵
- مکاشفه شیخ عبدالنبی اراکی ۲۴۷

۲۵۱	.....	خواب و رؤیای خودم
۲۵۳	.....	تغییر روش مبارزاتی امام
۲۵۴	.....	تأکید به ادامه مبارزه
۲۵۹	.....	تدریس مسائل مستحدثه
۲۶۰	.....	ماجرای کاپیتولاسیون
۲۶۲	.....	تبعید حضرت امام
۲۶۴	.....	پیامدهای تبعید
۲۶۷	.....	تلاش شاگردان امام
۲۷۲	.....	دلایل تبعید امام به نجف
۲۷۴	.....	استقبال از امام در نجف
۲۷۶	.....	ثمرات تبعید امام به نجف
۲۷۹	.....	تغییر اوضاع ایران
۲۸۱	.....	شهادت آیت الله سعیدی
۲۸۲	.....	تبلیغ در تویسرکان
۲۸۵	.....	تسلط ساواک بر اوضاع
۲۸۶	.....	تبلیغ در پایگاه شکاری شاهرخی همدان (شهید نوژه فعلی)
۲۸۹	.....	بیت امام در قم
۲۹۱	.....	غارت کتابخانه امام
۲۹۵	.....	فصل ششم: آئینه‌های عبرت
۲۹۵	.....	فضای فرهنگی آن ایام
۳۰۰	.....	تیزبینی و خوش‌بینی امام
۳۰۱	.....	استقلال مبارزاتی امام
۳۰۵	.....	سرگرمی‌های ساواک
۳۱۰	.....	مسأله دکتر شریعتی

- ۳۲۵ ..... جذابیت‌های شریعتی
- ۳۲۸ ..... انجمن حجّیه
- ۳۳۷ ..... دار الترویج
- ۳۳۸ ..... دار التبلیغ اسلامی
- ۳۴۰ ..... علت مخالفت امام
- ۳۴۳ ..... اولین آشنایی با آقای شریعتمداری
- ۳۴۵ ..... افکار آقای شریعتمداری
- ۳۴۹ ..... فصل هفتم: دوران پیروزی انقلاب
- ۳۴۹ ..... شهادت حاج آقا مصطفی
- ۳۵۱ ..... ایامت‌های دیگر
- ۳۵۳ ..... بازگشایی مدرسه فیضیه
- ۳۵۶ ..... افکار مراجع و فضای حوزه
- ۳۵۹ ..... وضعیت جامعه مدرسین
- ۳۶۱ ..... هجرت امام به پاریس
- ۳۶۴ ..... ورود امام به ایران
- ۳۶۶ ..... همکاری با دفتر امام در قم
- ۳۷۰ ..... نقش زنان در انقلاب
- ۳۷۱ ..... امامت جمعه در همدان
- ۳۷۳ ..... حضور در مناطق جنگی
- ۳۷۹ ..... ریاست جمهوری بنی صدر
- ۳۸۲ ..... قدردانی از نعمت بزرگ
- ۳۸۹ ..... فهرست اعلام